

Handlingsplan RSF Biblioteksplan 2026-2029

Fastställt av regionstyrelsen
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum 2026-05-19
Gäller 2026-2029
Ärendenr RS 2024/2140
Version [1.0]

Handlingsplan RSF Biblioteksplan 2026-2029

Innehåll

Handlingsplan RSF Biblioteksplan 2026-2029	1
1. Insatser	2
Mål 1 Biblioteken bedriver ett strategiskt läsfrämjandearbete	2
Mål 2 Biblioteken arbetar för ökad demokratisk delaktighet, social inkludering och god hälsa	2
Mål 3 Biblioteken arbetar för att stärka gotlänningarnas civila beredskap och medie- och informationskunnighet (MIK)	3
Mål 4 Biblioteken arbetar för miljömässigt hållbar samhällsutveckling	4
Mål 5 Bibliotekens utbud är tillgängligt	5
Mål 6 Bibliotekens utbud är relevant	6
Mål 7 Biblioteksverksamheterna har hög kvalitet	6
Mål 8 Biblioteksverksamheterna samverkar	7
2. Genomförande	8
2.1 Arbetsprocess och uppföljning	8

1. Insatser

Denna handlingsplan är en bilaga till Region Gotlands biblioteksplan 2026–2029 och gäller för biblioteksverksamheterna inom regionstyrelseförvaltningen. Dessa utgörs av folkbiblioteken (Biblioteken på Gotland) och den regionala biblioteksverksamheten (Regional biblioteksutveckling). Handlingsplanen beskriver insatser mot de mål och måltexter som beskrivs i biblioteksplanen och visar även hur biblioteksformerna är delaktiga i genomförandet. Målen mäts en gång per år mot indikatorer. Arbetsgrupperna följer regelbundet upp aktivitetsplaneringen mot insatser och indikatorer.

Mål 1 Biblioteken bedriver ett strategiskt läsfrämjandearbete

Målet är uppnått när bibliotekens läsfrämjandearbete är evidensbaserat och bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Bibliotekspersonalen fortbildas kontinuerligt i läsfrämjande metoder för olika åldrar och grupper. Insatserna planeras strukturerat, fördelas och riktas mot prioriterade grupper och geografiska områden där behoven är störst. Biblioteken främjar vetenskaplig läsning och professionellt lärande för yrkesverksamma, till exempel inom hälso- och sjukvården. Skolbiblioteken ses som ett viktigt pedagogiskt verktyg i skolans läsfrämjandearbete.

Nr	Insats	Aktörer
1.1	<p>Genom strukturerad planering och uppföljning säkerställa att de läsfrämjande aktiviteterna riktas mot prioriterade grupper, nya användare, underrepresenterade grupper och geografiska områden där behoven är störst.</p> <p>Indikatorer för måloppfyllelse:</p> <ul style="list-style-type: none">Behovs- och omvärldsanalys ligger till grund för planering och prioritering.Aktiviteter för ovanstående grupper prioriteras.	<p>Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling processleder och stöttar.</p>

Mål 2 Biblioteken arbetar för ökad demokratisk delaktighet, social inkludering och god hälsa

Målet är uppnått när bibliotekens utbud och lokaler erbjuder möjligheter till social inkludering, tillit till och delaktighet i samhället. Biblioteken stödjer bildning, livslångt lärande, utbildning, forskning och kompetensförsörjning genom tillgänglig information och kunskap. Biblioteken främjar fri åsiktsbildning och yttrandefrihet och skapar möjligheter för demokratiska samtal där olika perspektiv och röster kan höras och brytas mot varandra. Genom bibliotekens utbud av litteratur, medier och programverksamhet finns möjligheter att ta del av olika åsikter, perspektiv och livserfarenheter. Genom till exempel digital handledning stärks gotlänningarnas möjlighet att vara digitalt och socialt inkluderade. Genom nära samverkan inom regionen och civilsamhället genomförs till exempel kulturaktiviteter som skapar sociala sammanhang, minskar individers upplevelse av ensamhet och ohälsa och ökar upplevelsen av delaktighet, gemenskap och egenmakt. Biblioteken verkar för allas lika rättigheter och trygghet genom att arbeta med diskrimineringsgrunderna och hbtqi-frågor. Biblioteken ska även sprida kunskaper om nationella minoriteter och urfolket samer, deras rättigheter och kultur, samt bidra till revitalisering av nationella minoritetsspråk genom verksamheter för barn och unga.

Nr	Insats	Aktörer
2.1	<p>Minska det digitala utanförskapet genom att främja samverkan mellan verksamheter inom regionen och civilsamhället som arbetar med digital handledning gentemot allmänheten.</p> <p>Indikatorer för måluppfyllelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Biblioteksutveckling tar initiativ till samverkan med andra som arbetar för digital inkludering. 	<p>Biblioteksutveckling sammankallar. Folkbiblioteken deltar.</p>
2.2	<p>Utveckla programverksamhet som skapar möjligheter för demokratiska samtal där olika perspektiv och röster kan höras och brytas mot varandra.</p> <p>Indikatorer för måluppfyllelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Minst två medarbetare utbildas årligen i att leda demokratiska samtal. Biblioteken arrangerar eller medarrangerar demokratiska samtal minst två gånger per år. Riktlinjer för användande av bibliotekens lokaler för demokratiska samtal är tydliga och rättvisa. 	<p>Biblioteksutveckling kompetensutvecklar. Folkbiblioteken genomför.</p>
2.3	<p>Samverkan med verksamheter inom vård och omsorg kring hälsofrämjande aktiviteter.</p> <p>Indikatorer för måluppfyllelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Biblioteken är aktiva deltagare i kulturenhetens verksamhet Kultur och hälsa. Vi engagerar minst två grupper per år i shared reading och/eller biblioterapeutisk läsning i samverkan med primärvården. 	<p>Folkbiblioteken genomför.</p>
2.4	<p>Främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och sitt språk, speciellt barn och unga.</p> <p>Indikatorer för måluppfyllelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Program och aktiviteter arrangeras i samskapande med målgruppen. Program och aktiviteter arrangeras minst två gånger per år och på olika platser på ön. Minst ett tillfälle ska riktas särskilt till barn och unga. Biblioteken arbetar aktivt för att sprida kunskap om nationella minoriteters kultur och villkor. 	<p>Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling processleder och stöttar.</p>

Mål 3 Biblioteken arbetar för att stärka gotlänningarnas civila beredskap och medie- och informationskunnighet (MIK)

Målet är uppnått när biblioteken bidrar till samhällets resiliens genom att arbeta för att öka gotlänningarnas krisberedskap, i nära samarbete med verksamheter inom regionen och med civilsamhället och näringslivet. Biblioteken förmedlar pålitlig information under fredstid såväl som under kris och krig. Biblioteken bidrar till att öka källkritiskt tänkande och stärker gotlänningarnas motståndskraft mot desinformation och informationspåverkan. Biblioteken ökar allmänhetens medie- och informationskompetens och kunskapen om hur olika medier påverkar och formar individer och grupper. AI-området ingår i MIK-arbetet och biblioteken sprider kunskap om AI och hur den kan användas.

Nr	Insats	Aktörer
3.1	Kompetensutveckling av folkbibliotekspersonal när det gäller civil beredskap, kontinuitetshantering och risk- och sårbarhetsanalys. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Biblioteksutveckling genomför. Folkbiblioteken deltar.
3.2	Utveckla folkbibliotekens roll som folkbildande aktör i civil beredskap, t. ex. när det gäller hemberedskap och motståndskraft mot desinformation. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Biblioteken anordnar minst fem aktiviteter för olika åldrar spridda över ön per år. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.
3.3	Kompetensutveckling av folkbibliotekspersonal när det gäller MIK-frågor inklusive AI. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Biblioteksutveckling genomför. Folkbiblioteken deltar.
3.4	Utveckla folkbibliotekens roll som folkbildande aktör när det gäller MIK och AI-frågor. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Biblioteken anordnar minst fem aktiviteter för olika åldrar spridda över ön per år. Biblioteken deltar aktivt i lokal samverkan inom MIK-området. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.

Mål 4 Biblioteken arbetar för miljömässigt hållbar samhällsutveckling

Målet är uppnått när biblioteken arbetar aktivt med målen i Agenda 2030 och kunskapen om bland annat hållbara arrangemang och energianvändning ökar. Bibliotekens bidrag till cirkulär ekonomi och omställningsarbete synliggörs. Genom att erbjuda litteratur, utställningar och evenemang om frågorna skapas engagemang och kunskapen ökar hos den gotländska allmänheten. Biblioteken samverkar inom regionen och med civilsamhället kring miljö- och klimatfrågor.

Nr	Insats	Aktörer
4.1	Kompetensutveckling av folkbibliotekspersonalen om Agenda 2030. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Biblioteksutveckling genomför kompetensutveckling. Folkbiblioteken deltar.
4.2	Återkommande påvisa bibliotekens arbete med de globala målen inom Agenda 2030 genom kommunikation och marknadsföring. Indikatorer: Genomfört eller icke genomfört.	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.
4.3	Omställningsarbete mot miljömässig hållbarhet enligt globala miljömål och RUS genomförs samt utveckling av miljömässigt hållbara arrangemang. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Vi utvärderar kontinuerligt verksamhet, inköp och våra lokaler utifrån miljömässig hållbarhet. Miljömässig hållbarhet finns med i planeringen av all verksamhet. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.

4.4	<p>Utveckla folkbibliotekens roll som folkbildande aktör i miljö- och klimatfrågor i samarbete inom regionen och med civilsamhället.</p> <p>Indikatorer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Biblioteken anordnar minst fem aktiviteter för olika åldrar spridda över ön per år. 	<p>Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.</p>
-----	--	--

Mål 5 Bibliotekens utbud är tillgängligt

Målet är uppnått när bibliotekens utbud är tillgängligt för alla oavsett förutsättningar som till exempel var man bor och i vilken livssituation man befinner sig i. Bibliotekslokalerna, bemötandet, medierna, evenemangen och de digitala tjänsterna är inkluderande och fysiskt tillgängliga för alla, hinder för användande identifieras kontinuerligt och åtgärdas. Läsning av tillgängliga medier är jämställd annan läsning och kunskap om tillgängliga medier hos bibliotekspersonalen har ökat. Även sociala och kulturella hinder identifieras och åtgärdas så att biblioteken är tillgängliga för personer utan biblioteksvana. Uppsökande verksamheter utanför bibliotekens lokaler genomförs för att nå fler. Bibliotekens medier på andra språk än svenska, nationella minoritetsspråk och lättläst svenska ska bli fler, liksom evenemang för och med prioriterade grupper. Biblioteken arbetar aktivt med diskrimineringsgrunderna och hbtqi-frågor för att främja lika rättigheter, motverka diskriminering och skapa en mer tillgänglig och trygg verksamhet. Barnkonventionen implementeras och kunskapen om barnrätt ökar på biblioteken. Olika målgrupper har olika behov av informationskanaler, text- och bildspråk och biblioteken ska kommunicera sitt utbud på anpassade sätt, genom olika kanaler för olika grupper.

Nr	Insats	Aktörer
5.1	<p>Säkerställa tillgänglighet enligt principen om universell utformning för att identifiera och undanröja hinder för deltagande, till exempel gällande geografisk spridning av verksamheter, tillgängliga lokaler, kommunikation med mera.</p> <p>Indikatorer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Metodmaterialet Tillgänglighetsronden tillämpas på alla bibliotek. Hinder för biblioteksanvändande (t ex geografiska, kulturella och sociala) identifieras och åtgärdas i möjligaste mån. 	<p>Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.</p>
5.2	<p>Säkerställa genom strukturerad planering och utvärdering att olika röster och perspektiv lyfts i utbud och urval.</p> <p>Indikatorer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Behovs- och omvärldsanalys ligger till grund för planering och prioritering. Verksamhet och aktiviteter riktas mot prioriterade grupper, underrepresenterade grupper och geografiska områden där behoven är störst. Perspektivet ingår i medieplaneringsarbetet. 	<p>Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.</p>
5.3	<p>Utveckla den uppsökande verksamheten mot prioriterade grupper, nya användare, underrepresenterade grupper och geografiska områden där behoven är störst.</p> <p>Indikatorer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Behoven kartläggs och analyseras kontinuerligt. 	<p>Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.</p>

5.4	Säkerställa att bibliotekens riktlinjer för hbtqi-frågor efterföljs och tillämpas i hela verksamheten. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Personal fortbildas kontinuerligt. En funktion inrättas med ansvar för hbtqi-frågor. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.
5.5	Säkerställa att Barnkonventionen efterföljs och att ett barnrättsbaserat synsätt tillämpas i hela verksamheten. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Personal fortbildas kontinuerligt. En funktion inrättas med ansvar för barnrättsfrågor. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.
5.6	Bibliotekens kommunikation ska vara tillgänglig. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Utbudet kommuniceras anpassat och genom olika kanaler för olika grupper. Klartext är norm för all skriftlig kommunikation. 	Folkbiblioteken genomför.

Mål 6 Bibliotekens utbud är relevant

Målet är uppnått när biblioteken skapat relevant utbud för gotlänningarna genom att etablera former för delaktighet och medskapande och aktivt söka upp användare och ickeanvändare ur olika målgrupper för att ställa frågor och inhämta deras åsikter och behov. Detta görs framför allt med personer ur bibliotekens prioriterade målgrupper. När det gäller barn och unga ska deras röster höras enligt Barnkonventionen och när det gäller nationella minoriteter och urfolk ska samråd hållas. Utbudet ska också vara en resurs för yrkesverksamma inom till exempel skola, vård och omsorg. Det kan handla om att ändra på eller anpassa befintligt utbud eller att utveckla helt nytt utbud tillsammans med användarna.

Nr	Insats	Aktörer
6.1	Etablera strukturer och former för delaktighet och medskapande. Vid vilka frågor ska medskapande erbjudas, vilka ska tillfrågas, vilka metoder ska användas? Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Riktlinjer och rutiner finns, är kända och tillämpas. 	Biblioteksutveckling processleder och stöttar. Folkbiblioteken genomför.

Mål 7 Biblioteksverksamheterna har hög kvalitet

Målet är uppnått när systematiska metoder för omvärldsbevakning, kollektivt lärande och medskapande används för att skapa utbud och tjänster av god kvalitet. Fortbildning och kompetensutveckling ska kopplas direkt till konkret verksamhetsutveckling. En ökad andel av bibliotekspersonalen har adekvat utbildning. Bibliotekspersonalens kompetensutveckling bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Bibliotekens verksamheter följs upp i högre utsträckning och metoder för att mäta kvalitet i biblioteksverksamhet utvecklas. Biblioteken fortsätter i samarbete med akademiska aktörer att arbeta strategiskt med förbättringar, innovation, digital infrastruktur, digitalisering och AI i biblioteksverksamheten, samt konkret med beståndsvård och medieplanering.

Nr	Insats	Aktörer
7.1	Arbetsformen lärgrupper (forskningsbaserat kollektivt, kollegialt lärande med användarnas behov i fokus) utvecklas till bibliotekens huvudsakliga arbetssätt för kombinerad kompetens- och verksamhetsutveckling. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Minst en ny lärgrupp startar varje år. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling processleder och stöttar.
7.2	Systematisk planering av omvärldsbevakning och kompetens- och verksamhetsutveckling. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Folkbiblioteken och Biblioteksutveckling tillsammans.
7.3	Etablera gemensamma synsätt kring bland annat medieurval och beståndsvård med hänsyn t. ex. till fri åsiktsbildning, olika livserfarenheter, prioriterade grupper och medieformer. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> En medieplan tas fram. 	Folkbiblioteken genomför. Biblioteksutveckling stöttar.
7.4	Utveckla metoder för kvalitetsuppföljning. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Folkbiblioteken och Biblioteksutveckling tillsammans.

Mål 8 Biblioteksverksamheterna samverkar

Målet är uppnått när biblioteksformerna samverkar lokalt, regionalt och nationellt, inklusive akademiska bibliotek och relaterade verksamheter kring fortbildning, läsfrämjande, digital infrastruktur, lokaler, bemanning och tjänster. Ett forum för bibliotekssamverkan är etablerat för att öka kvaliteten i den gotländska biblioteksverksamheten samt för att sprida kunskap och driva frågor som rör läsning, bildning och utbildning, och bibliotekens roll i det gotländska samhället. Samarbetet mellan Region Gotland och Uppsala universitet kring Almedalsbiblioteket är långsiktigt hållbart och biblioteket uppfattas som ett bibliotek som är öppet för alla och fokuserar på den lärande människan i olika åldrar och livssituationer.

Nr	Insats	Aktörer
8.1	Forum för samverkan mellan de olika biblioteksformerna etableras. Indikator: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Biblioteksutveckling sammankallar. Folkbiblioteken deltar.
8.2	Utveckla samverkan mellan folkbiblioteken och skolbiblioteken, t ex för gemensam kompetensutveckling och utveckling av Koha. Indikator: <ul style="list-style-type: none"> Genomfört eller icke genomfört. 	Biblioteksutveckling och folkbiblioteken genomför.
8.3	Skapa förutsättningar för hållbar samverkan mellan folkbiblioteket och Uppsala universitetsbibliotek. Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> Samverkan sker där det är möjligt och relevant kring t ex publika evenemang. 	Folkbiblioteken genomför.

2. Genomförande

2.1 Arbetsprocess och uppföljning

Handlingsplanen för regionstyrelseförvaltningens biblioteksformer beslutas i Regionstyrelsen. Handlingsplanen utgör grunden för biblioteksverksamheternas årliga aktivitets- och verksamhetsplanering som äger rum tillsammans med bibliotekspersonalen.

Uppföljning av handlingsplanen sker årligen genom respektive biblioteksforms verksamhetsberättelse i det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet. Biblioteksverksamheterna inom RSF rapporterar även status årligen för genomförande av handlingsplanens insatser till regionstyrelsen.

Uppföljning av Biblioteksplanen som helhet sker efter 2029 till regionfullmäktige med redovisning mot måluppfyllelse